

Mreže koje povezuju... i zapliću

Društvene mreže: Internetski servisi koji omogućuju ljudima da se povežu, komuniciraju i dijele sadržaj s prijateljima, obitelji i osobama diljem svijeta.

Suradničke mreže: Posebna skupina društvenih mreža koja omogućuje stvaranje mrežnih zajednica za razmjenu znanja ili zajednički rad na projektima.

Digitalni tragovi: Svi podatci koje namjerno ili nesvjesno ostavljamo prilikom korištenja interneta i digitalnih uređaja, poput objava, komentara, pretraga i lokacije.

Pasivni digitalni tragovi: Podatci koje platforme automatski prikupljaju samim korištenjem usluge, kao što su vrijeme gledanja videozapisa, interakcija s objavama ili podaci o uređaju.

Digitalni ugled: Slika o osobi koju stvaraju digitalni tragovi ostavljeni na internetu.

„Brainrot“ („truljenje mozga“): Izraz za stanje uzrokovano pretjeranim gledanjem brzo izmjenjujućih, zabavnih, ali beskorisnih sadržaja koji opterećuju mozak nepotrebnim informacijama.

Tko nas sve promatra

Kolačići (cookies): Male datoteke koje mrežna mjesta spremaju na korisnikov uređaj radi funkcionalnosti, analitike ili oglašavanja.

Nužni kolačići: Omogućuju osnovne funkcije platforme poput prijave, navigacije ili košarice za kupnju.

Analitički kolačići: Omogućuju praćenje statistike korištenja platforme radi poboljšanja usluga.

Oglašivački kolačići: Prate interese korisnika kako bi im se prikazivali personalizirani oglasi.

Digitalni profil: Automatizirano stvorena slika korisnikovih navika i interesa na temelju prikupljenih podataka, kojom se koriste platforme i oglašivači.

Personalizacija sadržaja: Prilagođavanje objava i informacija svakom korisniku na temelju njegovih prethodnih aktivnosti i interesa.

Filtar-mjehurić (engl. filter bubble): Stanje u kojem algoritmi prikazuju samo sadržaje koji se slažu s korisnikovim interesima, onemogućujući uvid u širu sliku stvarnosti.

Komora jeke (engl. echo chamber): Pojava u grupama istomišljenika na društvenim mrežama gdje su korisnici okruženi isključivo sadržajima koji potvrđuju njihova postojeća uvjerenja.

GDPR (Opća uredba o zaštiti podataka): Zakon Europske unije koji štiti privatnost i osobne podatke korisnika.

Digitalna etika na djelu - #objavljujpametno

Etika na društvenim mrežama: Primjena pravila ponašanja u mrežnoj komunikaciji s ciljem očuvanja istinitosti, pristojnosti i poštovanja tuđe privatnosti.

Pravila privatnosti: Dokumenti koji objašnjavaju koje podatke mreža prikuplja, zašto to čini, kako ih obrađuje i s kime ih dijeli.

Privatnost na društvenim mrežama: Pravo pojedinca da sam odluči koje će informacije o sebi dijeliti i s kime.

Zaštita privatnosti: Osobni postupci korisnika (npr. snažne zaporce, 2FA, postavke vidljivosti) radi osiguravanja vlastite sigurnosti.

Sloboda govora: Pravo na izražavanje mišljenja koje nosi odgovornost prema drugima.

Dvofaktorska autentifikacija (2FA): Dodatni sloj zaštite računa koji uz zaporku zahtijeva i drugi oblik potvrde identiteta.

Kad informacija postane manipulacija

Manipulacija informacijama: Namjerno pogrešno prikazivanje sadržaja kroz iskrivljavanje činjenica ili selektivno objavljivanje radi utjecaja na druge.

Dezinformacija: Objava u kojoj se lažna informacija namjerno prikazuje kao činjenica kako bi se izazvala reakcija ili promijenili stavovi.

Misinformacija: Nenamjerna pogreška u objavi koja nastaje zbog nedovoljne provjere činjenica prije objavljivanja.

Lažne vijesti (engl. *fake news*): Izmišljeni sadržaji oblikovani da izgledaju kao pravi novinski članci radi obmanjivanja publike.

Selektivno prikazivanje – prikazivanje samo dijela informacija kako bi se stvorio pogrešan dojam o nekom događaju.

Iskrivljavanje činjenica – promjena stvarnih podataka kako bi se dobila drugačija slika o stvarnom događaju.

Duboko lažni (engl. *deepfake*) **videozapis:** Vrlo uvjerljiva snimka stvorena pomoću umjetne inteligencije na kojoj osobe govore ili rade stvari koje se nikada nisu dogodile.

Kritičko razmišljanje: Vještina provjere autora, izvora i namjere sadržaja radi prepoznavanja manipulacija informacijama.

Društvene mreže kao mjesta neformalnog učenja

Neformalno učenje: Svako učenje koje se događa spontano izvan škole, kroz vlastita iskustva, razgovore ili istraživanje tema od interesa.

Edukativni sadržaj: Sadržaj koji služi učenju i stjecanju znanja.

Podcast: Digitalna audioemisija dostupna na zahtjev, najčešće u obliku serije epizoda povezanih zajedničkom temom.

Digitalna zajednica: Skupina korisnika na internetu koji dijele interese i razmjenjuju znanja.

Reddit: Društvena mreža organizirana u zajednice prema interesima (znanost, hobiji) gdje korisnici raspravljaju i dijele iskustva.

Discord: Komunikacijska platforma koja omogućuje suradnju i razmjenu znanja unutar manjih zajednica zvanih serveri

Naš digitalni glas

Digitalni glas - Način na koji se predstavljamo i komuniciramo na internetu putem poruka, objava, komentara, videopoziva i drugih digitalnih aktivnosti.

Elektronički identitet - Skup informacija i aktivnosti koje nas predstavljaju u digitalnom svijetu (objave, komentari, fotografije, korisnički računi).

Digitalni trag - Sve informacije koje ostavljamo na internetu tijekom korištenja digitalnih alata i mreža.

Suradničke mreže - Virtualni timovi u kojima ljudi surađuju na projektima, dijele ideje i rade zajedno pomoću digitalnih alata.

Virtualni sastanak - Sastanak koji se održava putem interneta uz pomoć aplikacija za videopozive i online komunikaciju.

Komunikacijske aplikacije - Programi koji omogućuju slanje poruka, pozive ili suradnju na internetu (npr. Teams, Meet, Zoom, WhatsApp).

Microsoft Teams - Aplikacija za timsku suradnju koja omogućuje poruke, dijeljenje datoteka, virtualne sastanke i rad u timovima.

Google Meet - Aplikacija za održavanje virtualnih sastanaka putem interneta.

Zoom - Aplikacija za online sastanke i videokonferencije.

WhatsApp / Viber / Messenger - Aplikacije za brzu razmjenu poruka, glasovne i videopozive, najčešće za neformalnu komunikaciju.

Privatnost na internetu - Zaštita osobnih podataka i informacija koje dijelimo u digitalnom okruženju.

Pravila privatnosti - Dokument koji objašnjava koje podatke aplikacija prikuplja i kako ih koristi.

Sigurnost na internetu - Skup pravila i postupaka kojima štitimo svoje podatke na mreži.

Zaporka - Tajni niz znakova koji štiti pristup korisničkom računu.

Dvostruka autentifikacija - Dodatni način zaštite računa koji uz lozinku zahtijeva još jednu potvrdu (npr. kod na mobitelu).

Kultura digitalne komunikacije - Pravila pristojnog i odgovornog ponašanja tijekom komunikacije na internetu.

Biometrijski podatci - Jedinствене fizičke osobine osobe koje se koriste za prepoznavanje identiteta (otisak prsta, lice, glas).

Biometrija - Tehnologija koja koristi biometrijske podatke za prepoznavanje ili potvrdu identiteta osobe.

Prepoznavanje lica - Tehnologija koja koristi značajke lica za otključavanje uređaja ili potvrdu identiteta.

Promisli, zabilježi, poštuj, surađuj

Promišljena komunikacija

Pažljivo razmišljanje o tome što i kako ćemo napisati ili reći prije nego što poruku pošaljemo ili objavimo na internetu.

Objava

Sadržaj koji dijelimo na internetu, npr. poruka, fotografija, video ili komentar.

Digitalna komunikacija

Razmjena informacija putem digitalnih uređaja i interneta.

Tekstualna komunikacija

Komunikacija koja se odvija pisanjem poruka, e-pošte ili čavrljanjem (chat).

Verbalna komunikacija

Komunikacija glasom putem videopoziva ili glasovnih poruka.

Vizualna komunikacija

Komunikacija pomoću slika, videa, prezentacija ili drugih vizualnih sadržaja.

Virtualni sastanak

Sastanak koji se održava putem interneta uz pomoć aplikacija za videopozive.

Mrežni bonton (netiquette)

Pravila pristojnoga ponašanja i komunikacije na internetu.

Digitalni bonton

Skup pravila koja pomažu da komunikacija na internetu bude pristojna, jasna i ugodna za sve sudionike.

Dijeljenje zaslona

Prikaz sadržaja sa svojega računala ili uređaja drugim sudionicima virtualnoga sastanka.

Digitalna ploča

Online prostor za zajedničko pisanje, crtanje i razmjenu ideja tijekom virtualnoga sastanka.

Podjela u manje sobe

Mogućnost u virtualnim sastancima koja omogućuje rad sudionika u manjim skupinama.

Zajednički dokumenti

Dokumenti koje više korisnika može istodobno uređivati putem interneta.

Ankete i kvizovi

Digitalni alati koji omogućuju brzo prikupljanje mišljenja ili provjeru znanja sudionika.

Reakcije u virtualnom sastanku

Neverbalni znakovi (npr. 👍 🙌 ❤️) kojima sudionici pokazuju slaganje, podršku ili reakciju bez prekidanja govornika.

Podizanje ruke u virtualnom sastanku

Digitalna funkcija kojom sudionik traži riječ tijekom virtualnoga sastanka.

Snimanje sastanka

Mogućnost pohranjivanja virtualnoga sastanka kako bi se mogao ponovno pogledati.

Virtualna pozadina

Digitalna slika koja zamjenjuje stvarnu pozadinu tijekom videopoziva radi zaštite privatnosti.

Virtualna zajednica

Skupina ljudi koji komuniciraju i surađuju putem interneta.

Suradničko učenje

Učenje u kojem učenici zajedno rade, razmjenjuju ideje i rješavaju zadatke pomoću digitalnih alata.

Klikom do uspjeha: primjeri dobre digitalne suradnje

Digitalna suradnja: Zajedničko učenje i stvaranje upotrebom digitalnih alata i interneta, što sudionicima omogućuje rad na istom projektu čak i kada se fizički ne nalaze na istom mjestu.

Suradničko učenje: Oblik učenja koji odlikuje brža razmjena ideja, razvoj komunikacijskih vještina te učenje o odgovornosti i poštivanju zadanih rokova.

eTwinning: Europska platforma namijenjena suradnji škola, učitelja i učenika na zajedničkim projektima u sigurnom, zatvorenom digitalnom okružju.

Twinspace: Poseban, zatvoreni projektni prostor unutar platforme eTwinning namijenjen sudionicima projekta za dijeljenje materijala i zajednički rad.

CodeWeek: Suradnička mreža i mrežno mjesto posvećeno promicanju programiranja i razvoju računalnog razmišljanja kroz praktične i kreativne zadatke.

mBlock zajednica: Mrežna zajednica u kojoj korisnici mogu objavljivati svoje projekte izrađene u alatu mBlock, učiti iz tuđih rješenja i razmjenjivati ideje s drugim korisnicima.

Zaporke, podatci i granice dijeljenja

Zaporka

Tajna kombinacija znakova kojom se prijavljujemo na korisnički račun i štitimo svoje podatke.

Snažna zaporka

Zaporka koja je duga, raznolika, nepredvidiva i jedinstvena te je teško pogoditi.

Digitalna sigurnost

Skup pravila i postupaka kojima štitimo svoje podatke, uređaje i korisničke račune na internetu.

Korisnički račun

Osobni profil na nekoj mrežnoj usluzi (npr. e-pošta, društvena mreža, platforma za učenje) kojem pristupamo pomoću zaporce.

Krađa računa

Situacija kada netko neovlašteno pristupi našem korisničkom računu i koristi ga bez dopuštenja.

Sigurnosni podatci

Podatci koji štite naš identitet i račune, poput zaporki, PIN-ova ili sigurnosnih kodova.

Dvostupanjska provjera (2FA)

Dodatna sigurnosna zaštita pri prijavi na račun koja, osim zaporce, traži još jednu potvrdu (npr. kod poslan SMS-om).

Osobni podatci

Podatci koji mogu otkriti tko smo, npr. ime, prezime, adresa ili datum rođenja.

Osjetljivi osobni podatci

Vrlo privatni podatci koje nikada ne smijemo dijeliti na internetu (npr. OIB, broj osobne iskaznice, kućna adresa).

Digitalni identitet

Slika o nama koju stvaramo na internetu kroz svoje profile, objave i aktivnosti.

Dijeljenje podataka

Slanje ili objavljivanje informacija, fotografija ili dokumenata drugim korisnicima na internetu.

Privatnost na internetu

Pravo da sami odlučujemo koje ćemo informacije o sebi podijeliti, a koje zadržati privatnima.

Sigurno dijeljenje podataka

Dijeljenje samo onih informacija koje su potrebne i koje ne ugrožavaju našu sigurnost.

Sigurnosni kod

Jednokratni broj ili kod koji se koristi za potvrdu prijave ili promjenu zaporce.

Upravitelj zaporki (Password manager)

Digitalni alat koji sigurno pohranjuje zaporce kako ih ne bismo morali pamti.

Šifriranje

Postupak zaštite podataka pretvaranjem informacija u oblik koji neovlaštene osobe ne mogu pročitati.

Mrežna platforma

Internetska usluga koja omogućuje komunikaciju, učenje ili suradnju (npr. Teams, Google Classroom).

Digitalna odgovornost

Odgovorno ponašanje na internetu koje uključuje zaštitu vlastitih i tuđih podataka.

Emoji govori više od riječi

Emotikon (emoji)

Mali digitalni simbol koji u porukama prikazuje emocije, reakcije ili raspoloženje.

Digitalna komunikacija

Razmjena poruka, informacija i sadržaja putem interneta, aplikacija ili društvenih mreža.

Ton poruke

Način na koji poruka zvuči ili kako je primatelj doživljava (npr. prijateljski, ozbiljno, šaljivo).

Kontekst poruke

Situacija u kojoj se poruka šalje i prima, koja pomaže razumjeti njezino pravo značenje.

Nesporazum u komunikaciji

Situacija kada primatelj poruku razumije drukčije nego što je pošiljatelj namjeravao.

Digitalni bonton (netiquette)

Pravila pristojnoga ponašanja u digitalnoj komunikaciji i na internetu.

Empatija u komunikaciji

Sposobnost razumijevanja osjećaja i reakcija drugih osoba tijekom razgovora ili dopisivanja.

Kulturološke razlike

Razlike u načinu razmišljanja i tumačenja simbola, poruka ili ponašanja među ljudima iz različitih kultura.

Univerzalni emotikoni

Emotikoni čije je značenje uglavnom isto u različitim kulturama i situacijama (npr. 😊, 👍, 🙌).

Pasivno-agresivni emotikoni

Emotikoni koji mogu prikriti kritiku, nezadovoljstvo ili sarkazam (npr. 😏, 😬).

Formalna komunikacija

Službeni način komunikacije, npr. s učiteljima ili u školskim obavijestima.

Neformalna komunikacija

Opuštena komunikacija među prijateljima ili poznanicima.

Cyberbullying (digitalno nasilje)

Namjerno vrijeđanje, ismijavanje ili uznemiravanje drugih osoba putem interneta ili digitalnih poruka.

Digitalna odgovornost

Svjesno i odgovorno ponašanje na internetu koje uključuje poštovanje drugih i promišljeno slanje poruka.

Međuvršnjački odnosi na internetu

Način na koji učenici komuniciraju, surađuju i grade odnose u digitalnom prostoru.

Digitalna empatija

Razumijevanje kako naše poruke, emotikoni ili objave mogu utjecati na osjećaje drugih ljudi.

Netiquette 4.0

Netiquette 4.0

Pravila pristojnoga, odgovornoga i sigurnoga ponašanja u suvremenoj digitalnoj komunikaciji.

Kulturna komunikacija

Način izražavanja u kojem pišemo jasno, pristojno i s poštovanjem prema drugima.

Digitalno okružje

Prostor na internetu u kojem komuniciramo, učimo, surađujemo i dijelimo sadržaje.

Suradničke mreže

Digitalne platforme i aplikacije koje služe zajedničkom radu, učenju i dogovaranju.

Digitalni glas

Način na koji se predstavljamo i komuniciramo na internetu kroz svoje poruke, komentare i objave.

Digitalni trag

Podatci i sadržaji koje ostavljamo iza sebe tijekom korištenja interneta i digitalnih mreža.

Digitalna odgovornost

Svijest da naše poruke, komentari i objave imaju posljedice za nas i za druge.

Poštovanje sugovornika

Uvažavanje drugih osoba, njihovih mišljenja, osjećaja i prava u digitalnoj komunikaciji.

Prilagodba komunikacije

Mijenjanje načina pisanja i izražavanja ovisno o tome s kim komuniciramo i u koju svrhu.

Privatnost na mreži

Zaštita osobnih podataka, poruka i granica u digitalnome prostoru.

Digitalne granice

Pravila koja određuju što je primjereno dijeliti, komentirati i tražiti od drugih na internetu.

Nesporazum u mrežnoj komunikaciji

Situacija kada poruka na internetu bude pogrešno shvaćena zbog kratkoće, tona ili nedostatka objašnjenja.

Impulzivna reakcija

Brza i nepromišljena reakcija na poruku, često vođena ljutnjom ili nerazumijevanjem.

Pojašnjenje poruke

Dodatno objašnjenje kojim razjašnjavamo što smo htjeli reći ili pitamo drugu osobu što je mislila.

Konstruktivna povratna informacija

Komentar koji pomaže drugome da nešto poboljša, bez vrijeđanja ili omalovažavanja.

Mrežno nasilje

Namjerno vrijeđanje, ismijavanje, isključivanje ili uznemiravanje drugih osoba putem interneta.

Sigurno ponašanje na mreži

Odgovorno korištenje digitalnih alata uz zaštitu osobnih podataka i izbjegavanje rizičnih situacija.

Komunikacijska zrelost

Sposobnost da u digitalnoj komunikaciji reagiramo mirno, promišljeno i odgovorno.

Kulturološke razlike u komunikaciji

Razlike u načinu izražavanja i tumačenja poruka među ljudima iz različitih kultura i sredina.

Uključivost

Način komunikacije kojim pokazujemo da su svi članovi skupine važni, prihvaćeni i uvaženi.